

I dok se svojina štitila do sada kao nepovrijedna i neprikosnovena, dotle čl. 37 novog ustava glasi:

„Svojina je zajamčena. Iz svojine proističu i obaveze. Njena upotreba nesmije biti na štetu cjeline. Sadržina, obim i ograničenja privatne svojine određuju se zakonom“.

„Ekpropriacija privatne svojine u opštem interesu dopuštena je na osnovi zakona, uz pravičnu naknadu“.

Sa ovim smo doveli u saglasnost naša ranija izlaganja u pogledu transformacije individualističkog sistema i pokazali kakve je promjene pretrpjela institucija vlasništva u privatnom pravu tokom prošlog i početkom prvih decenija novoga vijeka. Preći ćemo sada, u najkraćim potezima, baštinski sistem srpskog Građanskog Zakonika od 1844 godine.

— Nastaviće se —

Novi katastarski premer Subotice

Desetog i jedanaestog oktobra 1936 god. održan je drugarski sastanak geometara sa teritorije Dunavske banovine. Inicijativu za ovaj sastanak dale su kolege civilni geometri u zajednici sa kolegama koji vrše novi premer Subotice.

Želja je bila da dodje do međusobnog bližeg upoznavanja, a takodjer da se kolege u civilnoj praksi izbliže upoznaju sa metodom i organizacijom na novome premeru. Istovremeno, baš na licu mesta, bilo je potrebno i geodetskim stručnjacima, a i široj javnosti reći zašto je došlo do novog premera Subotice. U ovome momentu zadržaćemo se samo kratko na izlaganju jedne konstatacije: Od ujedinjenja pa do dolaska Dr. Kralja za načelnika Katastra, kroz punih 15 godina, celokupna pažnja bila je posvećena samo i isključivo nov kat. premeru Srbije i Crne Gore.

Katastarski premer koji je izvršen ranije, u bivšoj Austro-Ugarskoj monarhiji, pre ujedinjenja, predat je zaboravu. Ogromni delokrug rada Katastarskih uprava sa izuzetno malim brojem geodetskih stručnjaka, doveo je dotle, da se rad katastarskih uprava sveo na izvršenje poreskog zakona.

Poznata je činjenica da je u ovim krajevima, na svakog geometra dolazio po $1\frac{1}{2}$ srez, a prosečno teritorija svake Katastarske uprave, obuhvatala je 2,15 politička sreza, usto da su skoro sve varoši i varošice potpadale pod delokrug rada kata-

starskih uprava, čiji je zadatak: da neposredno vode tehničko i poresko održavanje katastra, klasiranje zemljišta, da vrše izviđaje radi poreskog oslobodjenja, da na vreme zaključuje knjige sa razrezom poreza, da pregledaju i odobravaju radove ovlašćenih inženjera i geometara, da daju izvode iz katastarskih elaborata, da vode pravnu i stvarnu evidenciju svih državnih dobara na dotičnoj teritoriji, da sakupljaju i beleže mesne cene poljoprivrednih proizvoda, da kontrolišu rad po opštinama koje same održavaju u administrativnom pogledu katastar, a specijalno da vrše evidenciju katastra.

Pod ter tom ovog ogromnog delokruga rada, tehničko osoblje, u ovako malom broju i pored najbolje volje i prekovremenog rada, bilo je nemoćno da svrši poreske i administrativne poslove, a kamo li da vrši evidenciju i ostalo.

Ovakova petnaestogodišnja katastarska politika skupo će nas koštati. U mesto smanjenja delokruga rada katastarskih Uprava i povećanja broja stručnoga osoblja, mi smo danas doterali dotle, da se pojavila neminovna potreba za izvodjenje novog premera u već premerenom delu države. Moramo istovremeno pogledati istini u oči, danas se počela poklanjati ovome krupnome pitanju ozbiljna pažnja, povećava se broj osoblja po Katastarskim upravama i obrazuju se izuzetno nove uprave, te se time gde gde i smanjuje delokrug rada katastarskih uprava. Pa ipak sve to nije dovoljno.

Naše je duboko ubedjenje, da je poslednji čas da se merodavni faktori sa ovim problemom pozabave. Upravo dvanaesti je i poslednji čas, jer mnogo će nas jeftinije koštati, ako se novi premer Srbije i Crne Gore uspori za 1 godinu, a izvrši povećanje broja osoblja po katastarskim upravama. Istovremeno da se izvrši izjednačenje broja katastarskih uprava sa brojem političkih srezova, to bi bilo jedino i celishodno rešenje da se omogućí pravilno funkcionisanje katastarskih uprava, jer bi jedino na ovaj način izvršen dodeljeni zadatak.

Današnji premer sreza subotičknog, moguće je bilo spasiti u svoje vreme, pored svega toga što evidentnih mapa danas nemamo, da se je tome poslu na vreme pristupilo. Danas, kao što se vidi iz donjeg referata — predavanja to je već nemoguće. Ovaj sastanak u Subotici daće nam svima jasnu sliku, i služiće kao opomena, da požurimo spasavati što se spasavati da.

Sastanak je održan u prostorijama Kat. Sekcije u Subotici. Prisustvovao je veliki broj civilnih inženjera i geometara sa teritorije dunavske Banovine, a iz Beograda g. g. Omerzu Franjo šef katast. oteka, inž. Živković rukovodac radova na novom premeru i g-dica Čabak.

U 9^h delegacija položila je venac i poklonila se seni pokojnog Kopi Placida, bivšeg šefa katast uprave. U 10^h g. Ing. Ivkovović-Ivandekić Ivan predsednik grada Subotice, kao predsednik priređivačkog odbora, pozdravio je veoma lepim govorom prisutne, pozelevši im dobrodošlicu, sa željom da se u našoj srediini i u gradu Subotici prijatno provedu. Govori o motivima sastanka, o geodetskim radovima, o uzajamnom dopunjavanju geometara i inženjera, a na kraju poziva predavača da održi predavanje. Ovaj govor prisutni su toplo pozdravili. Nakon toga kolega Živančević Budimir črčao je sledeće predavanje o temi:

„Novi katastarski premer u Subotici“.

Gospodo kolege,

Poznato nam je, da je svakom katastarskom premeru bio preteča popisni katastar. Za područje Subotice, ovaj popisni katastar bio je 1852 godine — i poslužio je za prelaz od jako lošeg Jozefinskog katastra do katastra koji je izrađen na temelju grafičkih katastarskih planova, koji služe i danas. Ovi planovi za Suboticu izrađeni su 1882 god., grafičkog su porekla i mogli bi služiti i sada da ih za područje Subotice imamo. Istina je, da imamo kopije tih planova, koje nisu dobile ni jednu promenu od prvobitnog premera pa do danas. Evidentne mape, koje kod održavanja katastra imaju glavnu, pa se može reći donekle i jedinu ulogu, njih nemamo. Prilikom zamene elaborata sa Kraljevinom Mađarskom, trebali smo te mape dobiti, jer nam to po konvenciji za zamenu katastarskih elaborata i arhiva pripada. Mađarske vlasti predale su nam ostale planove, dok su za planove Subotice izjavili da ćemo dobiti od Kraljevine Rumunije. Prema izjavi Mađarskih vlasti Rumuni su ih preneli u Temišvar prilikom svog povlačenja sa teritorije koju danas Mađari uživaju. Kod zamene katastarskih elaborata i planova sa Kraljevinom Rumunijom, evidentne mape Subotice ne dobismo. Rumunske vlasti izjaviše da u opšte oni nisu ove planove posedovali. U očekivanju ovih planova, godina za godinom je prolazila i dočekana je 1935 kad je konačno svršena prepiska o traganju i kada je dobijen definitivni odgovor da ih neočekivamo, jer ih nema.

Promet sa nekretninama nije čekao na ovo. Iz dana u dan, promene su pridolazile i to u vrlo velikom broju. Kad bi za sve te promene imali deobne nacрте i kad bi ih mogli uneti u postojeće litografske kopije, dobili bi plan, koji bi sa prvobitnim imao sličnosti samo u putnoj mreži, jer su i veliki posedi dobili promenu deobom u agrarne svrhe.

Pomišljalo je se na stvaranje evidentnih mapa uz pripomoć pomenutih litografskih kopija, pa je bilo tome poslu i pristupljeno. Ali, pored velika napora, bivši šef počivši kolega Kopl Placido nije uspeo. Evo radi čega uspeha nije bilo: Deobni nacrti koji se nalaze u zbirci isprava kod zemljišnoknjižnog suda i oni deobni nacrti, koji su kod katastarske uprave, nisu svi, koji bi stvorili potpunu evidentnu mapu. Mnogo je promena provedeno zemljišnoknjižno i bez nacрта. Ovo je ta glavna smetnja da ne možemo ucrtati ni sve promene za koje imamo deobnih planova, a koje su deobe usledile docnije. Ima i drugih smetnja, koje su bile prepreka stvaranju evidentnih mapa Subotice. Jedna od tih je, da su i postojeći deobni nacrti nedovoljno snabdeveni podacima koji su potrebni za kartiranje. Prema tome, ni ono malo dobrih nacрта izrađenih poslednjih godina, nisu se mogli preneti u evidentnu mapu, jer im je u više slučajeva prethodila parcelacija, koja nije provedena iz napred navedenih razloga. Ima i takvih deobnih planova, koji su izrađeni od nestručnjaka, pa se može sa pravom smatrati i da ne postoje.

Pa i pored svega toga, ne može se reći, da nije moguće stvoriti evidentnu mapu — bez koje se ne da ni zamisliti održavanje katastra. Moguće je, ali kako: da se izdvoji onaj mali broj deobnih planova, koji imaju dovoljno podataka za kartiranje, a kojima ne prethodi ranije loše izrađena deoba; a sve ostale promene da se premere na licu mesta. Premer ovih promena zahtevao bi taman toliko koliko i novi premer, uzevši u obzir, da je kod dopunskih radova i raznovrsnih popunjavanja, nemoguće uspešno provoditi jednu čestitu organizaciju. Smatram da nije preterano, ako bi se tvrdilo, da svega 10%—15% parcela na terenu ne bi trebalo premeriti ili pak kontrolisati. Odmah za ovim nameće se pitanje, kako bi se ove promene imale snimati. Odgovor je poznat i vrlo lak: „prema postojećim katastarskim propisima.“ Što znači, da bi bilo potrebno na celom području i poligonu mrežu položiti. Ovo radi toga, jer promena do promene sledi. A i takvih je, koje prelaze stotine hektara. Pojmljivo je, da bi se ova poligona mreža imala osloniti na

trigonometrijsku mrežu, koja je za ovo područje postojala, ali koje na žalost nema, ili u koliko je ima, to je tako nedovoljno, da bi se moglo smatrati da je potrebno celu površinu ponovno pokriti novom triangulacijom, što je i učinjeno, a što ćemo malo docnije i videti.

Kada bi se i ovo sve izvršilo, ne bi se opet moglo reći da smo gotovi i da imamo katastar Subotice uredan. Onda bi nam ostao isto tako obiman rad, katastarski operat dovesti u red. Bilo je pokušaja i sa ovim, ali je isto postignut negativan rezultat. Za katastarski operat ove opštine, moglo bi se reći da je stanje očajnije nego kod planova. U prvom redu on je toliko velik, da i kad bi se moglo dovesti u potpuni red, postoji bojazan, dali bi se sa njim moglo uspešno rukovati. Zna se pouzdano, da je ta glomaznost u mnogo slučajeva učinila, da se učinjene slučajne greške nisu mogle otkloniti, nego su se jedna za drugom nizale i operat onesposobljavale. Mnogo je i drugih činjenica, koje su bile poznate Odeljenju katastra i državni dobara, ali ilustracije radi, navodim da katastarski operat Subotice, danas ima 133.500 parcela bez provedenih približno 10.000 parcela koje pripadaju dobrovoljcima i agrarnim interesentima. Broj dvojnih posedovnih listova dolazi do neverovatne cifre. Ima vlasnika čiji broj posedovnih listova dostiže do 10 i ako bi trebao imati jedan do dva komada. Nije moguće ni približno znati koliko ukupno iznosi broj dvojnih listova, ali nam sva ispitivanja nagoveštavaju približno 15.000 od 36.600 posedovnih listova, koliko sada ima kat. opština Subotica. Ovom broju treba pridodati približno još 2.500 posedovnih listova, koji nisu obrazovani, a koji pripadaju dobrovoljcima i agrarnim interesentima. Ove ogromne cifre stvorene su usled prevelike teritorije K. O. Subotice, čija približno površina iznosi 81.280 hektara ili 141.331 jutro.

Odeljenje katastra i državnih dobara o svemu ovome imalo je jasnu sliku, i nije moglo dozvoliti, da se i nadalje, ovolika teritorija našeg plodnog dela zanemaruje u katastarskom pogledu. Odluka o novom premeru zasnovana je u prvom svakako na fiskalnoj podlozi. Jer za iste izdatke dobiće se katastar zemljišta izrađen na modernoj osnovi, a koji će bez svake sumnje biti moguće vrlo lako održati.

Odeljenje katastra, konačnu odluku o premeru donelo je tek po dobitku detaljnog izveštaja od strane otzeka katastra pri Finansijskoj direkciji. Otsek katastra uputio je svoja dva službenika, koji su detaljno proučili stanje katastarskih planova i operata

i o tome podneli izveštaj. Prilikom podnošenja izveštaja stavljen je predlog, da se postojeća teritorija Subotice podeli na veći broj katastarskih opština. I da se na taj način omogući lakše rukovanje operatom. Za deobu novih opština i određivanje njihovog područja zamoljena je pomoć g. predsednika Ing. Ivandekića, gos. savetnika šefa tehničkog odeljenja Ing. Petrovića i gos. Ing. Prohaske, koji su vrlo rado izišli u susret ovoj molbi Moram naročito podvući da je izbor ovih granica tako sretno učinjen, blagodareći u prvom redu gos. predsedniku Ing. Ivandekiću, koji je jedini mogao dati nepobitne predloge. Jer, pored toga, što je gos. predsednik svojim dugim stručnim radom upoznao detaljno celu teritoriju isti je i domorodac ove opštine. Neosporno, da je ovde koristilo i odlično poznavanje prilika od strane gos. predsednika, koji i jeste kao takav poznat.

Područje cele Subotice podeljeno je u 7 katastarskih opština i to:

U sastav prve opštine dolazi intravilan sa kupalištem Palić, zatim zapadni vinogradi, istočni vinogradi, pustara Radanovac, pustara Tuk, Palićne ugranice, pustara Aleksandrovo i zapadne ugarice sve ukupno u površini 14250 xa.

Druga katastarska opština nalazi se na severno zapadnom delu područja i u njen sastav dolaze: pustare Kelebija, Čikerija Tavankut gornji i daljni. Sve ukupno u površini 14110 hektara.

Treća opština dolazi na severnoj strani pređašnje opštine i obuhvata dve pustare: Čavolj i Hajdukovo, sa površinom 8150 hektara.

Četvrta opština, svojom zapadnom stranom, naslanja se na opštinu br. 1, a nalazi se na istočnoj strani područja Subotice. U sastav ove opštine dolaze pustare Torina, Šupljak i Bikovo, sve ukupno 10735 hektara.

Peta opština, nalazi se približno u sredini područja i sačinjavaju je: pustare Sebešić i gornji i donji Verusić sa površinom 11040 hektara.

Šesta opština je na jugo-zapadnoj strani i u sastav iste dolaze pustare: Pavlovac i Đurđin sa površinom 9630 hektara.

Sedma i ujedno poslednja opština, na jugu je područja i sačinjavaju je dve velike pustare Žednik i Zobnatica, sa površinom 13365 hektara.

Pomoćno sredstvo za određivanje ovih opština, bila je karta Subotice, koju je gradski tehnički osek izradio i kakvu retko koja opština ima za svoje područje.

Određene granice novih opština, ne čine samo sada celinu u katastarskom pogledu, nego su i ranije bile pustare svaka za sebe celina i po naselju i po skupu poseda. Zato se može tvrditi da je ovo najbolji izbor povučenih granica, koje ne cepaju posede i koje nadalje omogućavaju laku orijentaciju posednika po svojim starim pustarama.

Svakako da će biti prigovora za opštinu br. 1, što je ista po površini najveća i ako znamo da u njenom sustavu leže najsitniji posadi i parcele. O ovome je bilo mnogo diskusije i pobeđilo je opravdano stanovište g. predsednika, a to je: da svi posednici, koji imaju zemlje pored kuće u intravilanu, taj svoj posed imaju baš u pustarama pridodati ovim opštinama, i na taj način izbeće se veliki broj posednih listova, u koliko je to moguće, da ima isti vlasnik u dve ili više opština. U drugim katastarskim opštinama jeste salašarski sistem i ovoga slučaja neće biti u velikom broju.

Gospodo kolege,

Pre nego što predem na izlaganje samih radova, napomeću zašto je došlo do izbora da se rad počne prvenstveno u kat. ovštini br. 3. Razlog za ovo u prvom redu jeste: nesređenio stanje na državnoj granici prema Kraljevini Mađarskoj. Drugi razlog po redu bio bi; da sitni posedi koji se nalaze u okviru ove opštine br. 3, nemaju u elaboratima nikakvog tehničkog traga, u koliko ga ima neprihvatljiv je. Nadalje, ceo posed na teritoriji ove opštine, podlegao je promeni kulture i to iz pašnjaka u oranicu i vinograde, a delimično je i pošumljen. Nije samo ovo razlog, da je se odmah pristupilo snimanju ove opštine jer ovu potrebu potkrepljuje i potreba snimanja novo nastalih objekata, čiji je broj narastao od nekoliko kuća na 771 kuću.

Odlučujući razlog, da se počne prvenstveno sa radom u opštini 3, ta je odluka o premeru doneta u mesecu martu ove godine. Prema tome i vršen je izbor teritorijalno manje opštine, kako bi se ista u toku ove terenske sezone završila sa manjim brojem osoblja, pošto je uporedno počet rad i na razvijanju trigonometrijske mreže, koja nije dozvoljavala zaposlenje većeg broja grupa.

Pristup radu učinjen je po osveštanom geodetskom pravilu „od većeg ka manjem.“ Početo je u prvom redu sa razvijanjem trigonometrijske mreže, o kojoj ne mislim detaljno govoriti, pošto će Vam ti radovi biti prikazani od strane sekcije za triangulaciju, koja i jeste izvršilac toga posla. Ali, smatram da ne treba

da pređem bez reči trigonometrijsku mrežu koja je do sada postojala na području stare katastarske opštine Subotice.

Ova stara triangulacija rađena je 1875 god. Tom prilikom trigonometrijske tačke nižih redova bile su obeležene drvenim stubovima, a podzemna oznaka bila im je šljaka ili cigla. Ova trigonometrijska mreža, ostala e ovakva i do danas, izuzimajući pustaru „Aleksandrovi salaši“ sa približnom površinom 1740 ha., za koju je površinu 1911 godine izvršena reambulacija i pregledana trigonometrijska mreža, kojoj ni ovoga puta nije obnovljena stabilizacija. Ova mreža je bila stereografske projekcije Budimpeštanskog sistema sa koordinatnim početkom tornja na Gelertovom bregu kod Pešte. Prilikom razgraničenja sa Kraljevinom Mađarskom, međunarodna komisija razvila je trigonometrijsku mrežu na pograničnom pojasu, čiji broj u ovoj opštini iznosi približno 15 tačaka. U toku održavanja katastra, a poglavito od strane civilnih geometara obnovljeno je srazmerno vrlo malo tačaka. Izvestan broj trigonometrijskih tačaka uspostavljen je po civilnim geometrima prilikom agrarnih parcelacija. Postoji još jedna vrsta trigonometrijske mreže, koja je bila razvijena na području intravilan u svrhu izrade regulacionoga plana, koji je sadržavao snimanje ulica. Ova trigonometrijska mreža intravilana, oslonjena je na postojeću državnu triangulaciju. Ali je tako loše određena i sračunata bez ikakvog izravnavanja, da se u opšte ne može uzeti u obzir da postoji. Tačke ove trigonometrijske mreže nadzemno su stabilizirane i njihova stabilizacija je posebne vrste: na uzidanom stubu, usađen je metalni stub, na čijem je gornjem delu postolje za stavljanje instrumenta kao kod trigonometrijskih tačaka I i II reda.

Sve je ovo bilo nedovoljno da se i pomišlja o reambulaciji ove stare trigonometrijske mreže u novom državnom sistemu Gaus Krigerove projekcije. Sadanji rad na projektovanju nove trigonometrijske mreže, na ovome području jeste jedan od retko-teških zadataka. Ravnica koja je protkana mlogobrojnim salašima koji ne zauzimaju neki regularan položaj pored puteva, nego su rasuti po celome terenu. Treba tome dodati, da je većim delom svaki salaš opkoljen drvoredom visokih stabala, koja svakako nateruju triangulatora da ih izbegava. Ovogodišnja bujna vegetacija, isto je pričinila mnogo smetnja ovim radovima. Ali sve ove smetnje gube se prema kompleksima gradske šume, koji se nalaze u toj pravoj Panonskoj niziji, a na severnom delu ove opštine. Da bi se nadvisili ovi šumski kompleksi, podignute su

tri visoke piramide, koje služe da se upotpuni mreža drugoga reda. U katastarskoj opštini br. 3 može se reći da je gotovo svaki drugi signal „baum signal“, jer je jedino na taj način bilo moguće razviti dosta gustu i dobru mrežu, te da ne bi detaljista morao pribegavati jako dugim poligonim vracima.

Trigonometrijska mreža je sada razvijena u više katastarskih opština i nema smetnje za detaljiste da kod svoga rada posednu veću površine.

Gospodo kolege,

Današnji moj referat jeste informativnog karaktera, zato sam i bio slobodan zadržati se malo duže na stvarima koje i nusu predmet novoga premera Subotice. Ali sam to učinio smatrajući da su te pojedinosti u vrlo bliskoj vezi sa premerom, o kome ću sada nešto reći, kao i o njenoj organizaciji.

Dolaskom šefa sreske sekcije i prvim članom, sada vođen od jedne grupe, rad je počeo.

Prvi izlazak bio je, da se određena granica kat. opštine br. 3 i kat. opštine br. 2 privede u delo. Ove dve opštine omeđene su u vremenu od 6 dana, čemu je pomogla saradnja g. Ing Prohaske i uredan odziv grada u pogledu nabavke i izvoza mednih belega — za obeležavanje opštinske granice. Zapisnik omeđavanja opštine jedne i druge sastavljen je na licu mesta i potpisan od strane određenih poverenika i gradskog tehničkog zvanja grada Subotice.

Kao druga predradnja za rad na snimanju, bila je provera spiska kuća, koji je postojao jer ga je grad ranije sačinio i održavao u ažurnom stanju. Broj domova u matičnoj opštini za vreme prvog katastarskog premera iznosio je 9.937, koliko ih i sad ima u 327 litografskih planova ove opštine. Sada broj domova iznosi 17.530, te se i prema ovome vidi, koliko su stari planovi nepotpuni. Numerisanje kuća izvršeno je za svaku pustaru od jedan pa nadalje. Svaki dom ima svoju tablicu sa nazivom pustare i brojem kuće.

Dok je završeno proveravanje spiska kuća, dotle je sekcija za triangulaciju uspela sa rekognosciranjem jednog dela opštine br. 3 i odmah se omogućio rad jednom licu na razvijanju poligone mreže.

Uporedo sa razvijanjem poligone mreže, obavljao je se jedan od najglavnijih poslova, a to je: omeđavanje puteva, gradskog poseda i privatnih poseda. Ovome se poslu mora pokloniti naročita pažnja, jer je uspeh 100%. Grad je uzeo na sebe,

da sa svojim stručnim osobljem omeđi svoj posed i puteve i da se stara o omeđavanju od strane privatnih posednika. Ovaj sjajni uspeh, sasvim je pojmljiv, kad na krmilu opštinske uprave stoji stručnjak, koji zna šta je to dobiti propisano omeđene sve parcele. Organizacija ovoga posla bila je savršena. Grad je izdao letke, kojima je pozvao građanstvo da omeđi svoje posede. Zatim su zakazivani skupovi na kojima je izvršilac ove organizacije g. Ing. Prohaska u zajednici sa šefom sreske sekcije, živom reči objasnijo potrebu i demonstrirao način omeđavanja. Ovim misija omeđavanja nije bila završena, nije žaljen trud, već je s vremena na vremena vršena i kontrola omeđavanja. Omeđavanje puteva izvršeno je propisanim betonskim belegama. Gradski šumski kompleksi omeđeni su stabilnim drvenim stubovima na kojima su utisnuti i brojevi. Privatni posednici omeđili su svoje posede propisanim koljem, ispod kojih je stavljena cigla u cilju podzemnog obeležavanja. Ovo kolje — privatnih posednika — okrečeno je na delu koji se nalazi izvan zemlje.

Tehnički odeljak i Direkcija drž. železnica, odazvali su se pozivu sreske katastarske sekcije, te su sve svoje objekte omeđili propisanim betonskim stubovima.

Kad je omeđavanje privodeno kraju, u tom vremenu došao je još jedan član i ukopavanje poligone mreže vršeno je na dva mesta.

Poligona mreža stabilizirana je keramičkim cevima i to na propisanoj dubini. Napominjem, da se nije mogla upotrebiti burgija za bušenje rupa, pošto je ceo teren peskovit i to takve vrste peska da je odmah rupe zasipao.

Odmeranje poligone mreže vršeno je od stalnih objekata — u koliko ih je bilo — tako, da ukopane cevi poligonih tačaka može na terenu pronaći lako i ono stručno lice koje nije sudevalo kod ukopavanja.

Merenje uglova kod poligone mreže vršeno je sa instrumentima čiji je podatak 20". Zapisnici merenja uglova vođeni su uredno. Posle probe po stranama zapisnika merenja uglova vršena je redukcija.

Merenje poligonih strana vrši se sa metarskom pantljikom, pošto će ceo premer biti metarskog sistema. Merenje poligonih strana vršeno je u dva pravca. Rezultati prvog i drugog merenja unošeni su u obrazac 18^a radi obrazovanja sredine. Redukovanja poligonih strana nije vršeno jer za ovo nije bilo potrebe. Ceo

teren je horizontalan te prema tome otpalo je uzimanje visinskih razlika, a samim tim i zapisnik „K.“

Uporedno sa radom merenja uglova i poligonih strana, vodi se registar, u koji se odmah registruju svi podatci prikupljeni u toku dana kod merenja uglova i strana. Istovremeno obrazovana je i skica poligone i linijske mreže u kojoj se redovno popunjavanja vrše. Svakoga dana po povratku sa terena redovno se vrše i grafička registrovanja na skici poligone mreže.

Na skici poligone mreže izvršena je podela na detaljne listove i detaljne skice.

Na detaljne skice, nanete su sve trigonometrijske i poligone tačke, pa je pristupljeno snimanju detalja. Detalj se u celoj opštini snima ortogonalnom metodom. Jedan mali deo kultura, čije su parcele nepravilnog oblika, snimljene su tahimetrijski. Nijedna međna tačka poseda nije snimljena tahimetrijski.

Kod snimanja ortogonalnom metodom, vođeno je računa da se sa linijama za detaljisanje pride što bliže detalju i da se na taj način izbegnu duge ordinate. Svaka međna detaljna tačka osigurana je kosim odmeranjem. Između svih detaljnih međnih tačaka mereni su frontovi. Merenje frontova izostavljeno je samo kod onih parcela koje su sa svojim dužnim frontovima jednake t. j. koje se nalaze između dva paralelna puta. I kod ovih parcela mereni su ali samo krajni frontovi koji su iste dužine kao i svi ostali. Kod pravilnih parcelacija, poligona i linijska mreža je tako razvijena da linija za detaljisanje poklapa se sa čelima parcela te u ovom slučaju snimanje je vršeno samo apscisnim očitanjem, koje je vršeno inkontino za celu poligonu stranu ili liniju za detaljisanje. I u ovom slučaju kao i svugde čeonu frontovi svi su mereni. Ako čeonu frontovi nisu izmereni onda je očitavanje vršeno inkontino u obadva pravca.

Sve pogranične belege, jarci, nasipi, razne ograde i stabla na granicama snimljeni su i u detaljnim skicama predstavljani odgovarajućim topografskim znacima, isto su tako pretstavljani i drugi sporedni ali za orijentaciju potrebni objekti: putokazu, krstovi, česme, stubovi stalnog karaktera, saobraćajne, hektometarske i kilometarske belege.

Sve kulture su snimljene i njihove granice i oznake kultura pravilno su iscrtane i zabeležene.

Na skicama je uvek izražena razlika između javnih i privatnih i službenih puteva.

Sva ona mesta na detaljnim skicama, gde je detalj jako

sitan i gde je bilo nemoguće uneti sve podatke merenja, izneta su u drugoj približnoj razmeri na poledini skice i podatci jasno uneti.

Jedno u čemu se nije u potpunosti uspelo, a to je da nije bilo moguće za vreme rada na terenu pribaviti sve indikacije, ali će se uz pripomoć tehničkog gradskog odeljenja i ovaj nedostatak nadoknaditi u toku ovih dana. Ovome je poslu već pristupljeno.

Svi podatci, kako merenja, tako i indikacija, unošeni su odmah na terenu tušem na detaljnu skicu.

Uparedni rad triangulacije sa snimanjem detalja, nije omogućio da dobijemo odmah i koordinate trigonometrijskih tačaka, te prema tome nismo ni pristupili računanju poligone mreže. Svi podatci u koliko je to moguće uneti su u obrazac 19 za računanje poligone mreže.

Organizacija je sprovedena ovim redom: Poljuče katastarske opštine br. 3 podeljeno je na četiri grupe. Svaku grupu sačinjavala su dva člana izuzimajući četvrtu grupu u kojoj je od početka radio samo jedan član. O tome je vođeno računa i ta podgrupa radila je u delu gde se mahom nalazi posed gradske šume.

Detaljna organizacija rada u sastavu jedne grupe, nije bila kod svih grupa ista, prva i druga grupa, uporedno su razvijali i merili poligonu mrežu i obavljali detaljno snimanje, dočim treća i četvrta grupa razvijanje, ukopavanje i merenje poligone mreže imali su kao odvojenu operaciju a detaljno snimanje kao posebnu operaciju. Rezultat rada i kod jedne i kod druge organizacije, pokazao je približno iste rezultate.

Uspeh rada po grupama je sledeći:

1 grupa	za	4 meseca rada	snimila je	1372 ha	sa	1000 parc.
2 "	"	4 "	" " "	1946 ha	"	754 "
3 "	"	2 "	" " "	1200 ha	"	580 "
4 " (sa 1. članom)	4	" "	" " "	860 ha	"	603 "

Ukupno je snimljeno 5378 ha sa 2937 parc.

Gospodo kolege,

Ovo je ukratko izneto stanje radova kod novoga premera Subotice. O ovome bi se mogo govoriti mnogo pa se ipak ne bi dobila jasna slika kao kad se pregledaju elaborati. Znajući ovo, sekcija je izložila operate na uvid, pored koga se uporedno može voditi diskusija i tražiti objašnjenja. Pored izloženih operata

novoga premera, prikazani su izvesni delovi operata katastarske uprave, koji dokazuju glomaznost današnjeg operata matične opštine Subotice i koji nam daju jasnu sliku potrebe novoga premera celoga područja Subotice.

Od svega izloženog, najinteresantnije je deo koji je izložio g. Ing. Prohaska, svima nama dobro poznati stručnjak i trudenik na polju geodezije. Gos. Prohaska, dozvolite mi, da Vas nazovem učiteljem geodezije, jer ste Vi taj koji prednjačite sa novim koracima u Geodeziji. Vi sa vašim premerom u 1922 god. prelazite na metarski sistem i dajete radove, koji su i danas u skladu sa današnjim propisima.

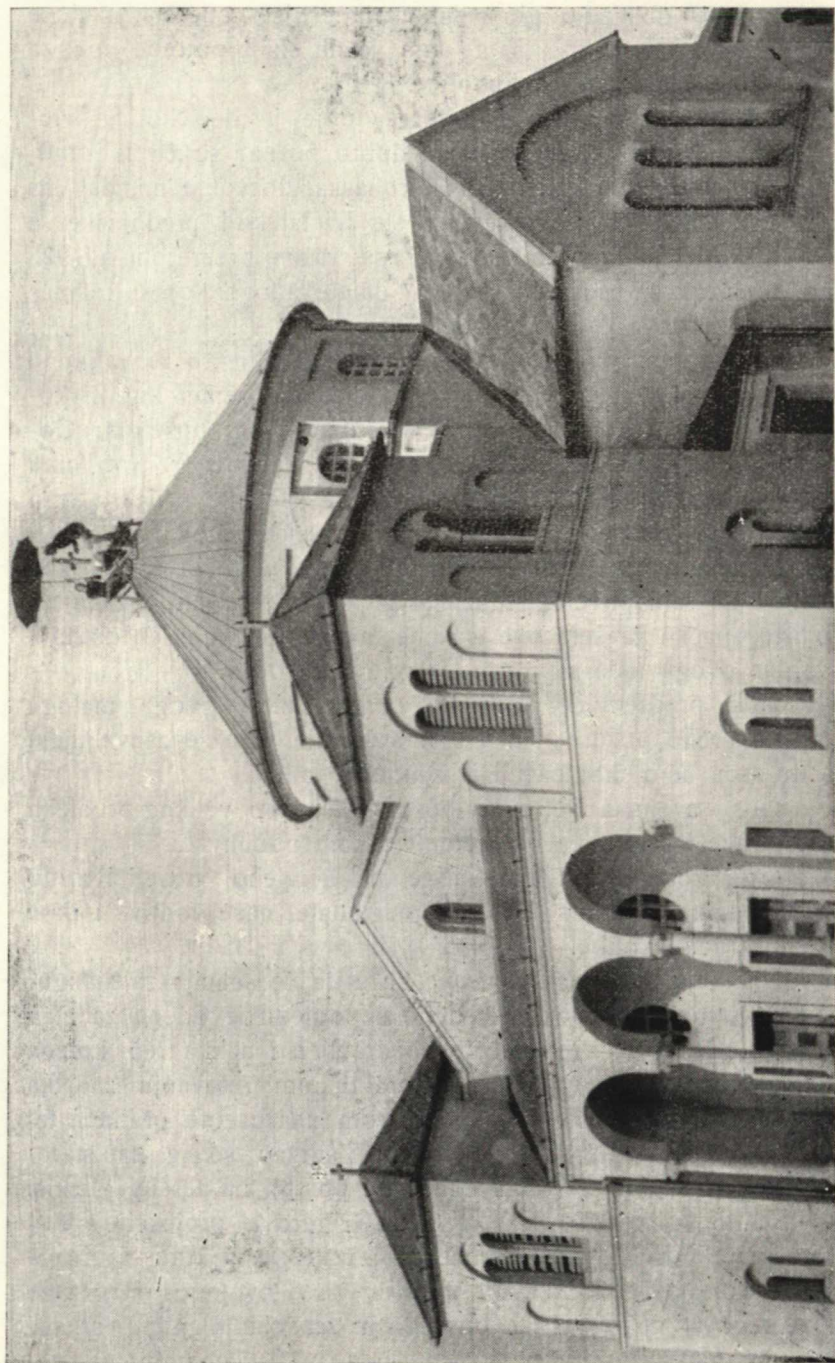
Završavajući ovaj skromni referat najtoplije se zahvaljujem gos. savetniku Omerzi i referentu za detaljni premer Ing. Živkoviću na pažnji i trudu koji su učinili današnjom posetom. Gospodo ja Vas najlepše molim da prilikom referata g. Načelniku prikazete stanje naših radova i ako g. Načelnik nađe da smo udovoljili propisima i potrebi u količini učinjenog rada, meni kao inspekcijom organu to će biti ocena jer bih onda mogao smatrati da sam poverenu dužnost izvršio prema datom zadatku. To isto znači i za šefa ove sekcije, a osoblje koje je direktni izvršilac ovoga rada sa pravom može biti gordo.

Gos. predsedniče, Vas kao organizatora ovoga maloga skupa naročito pozdravljam i u ime sekcije Vam se zahvaljujem na do sada učinjenoj pažnji i pomoći u radu.

Gos. savetnika Petrovića pozdravljam kao velikog prijatelja naše struke i saradnika pri ovom velikom poduhvatu.

Gos. kolege, zahvaljujem se na učinjenoj poseti i trudu koji ste učinili i molim Vas da razgledate naše radove i date strogu stručnu kritiku.

Na kraju, kolega Živančević kaže da će sekcija za triangulaciju dopuniti njegovo predavanje u pogledu izvođenja zadatka same triangulacije. Predavač je pozdravljen i uzima reč kolega Milovanović koji je govorio o praktičnom rešavanju zadatka triangulacije, II. III i IV reda, s obzirom na izuzetne prilike i teškoće, koje su imale da se savladaju. Zadržao se je na staroj trigonometrijskoj mreži koja danas ne postoji na terenu. Iznosi razliku između stereografske i Gaus-Krigerove projekcije podvlačeći prednost Gaus-Krigerove projekcije, a na kraju zadržava se na rekognosciranju i opažanju mreže u ovoj opštini gde se može reći da je $\frac{2}{3}$ tačaka opažano iz vazduha t. j. sa crkava kuća, dimnjaka, piramida, drveća, kola, veštačke pokretne na-



Geom. Miljanović vrši opažanje sa crkve „Mala Bosna“ tačke II. reda u srežu Subotičkom

prave i t. d. Između ostalog podignute su i 3 velike piramide visine preko 30 m., pa i pored svega toga, svega nas troje uspeli smo za nekih 6 meseci da pokrijemo površinu trig. mrežom II., III i IV reda od 50.000 ha. Pažljivo saslušan na kraju bio je srdačno pozdravljen.

Nakon toga prešlo se na razgledanje radova koji su bili izloženi od strane sekcije za novi premer. Pored toga bili su izloženi stari planovi grada Subotice, Nakon pregleda radova, održan je zajednički ručak, a posle podne učinjen je i let na Palič, gde je predsednik opštine priredio zakusku u gradskoj Ekonomiji. U večer su kolege iz Subotice priredile drugarsku večeru.

Time je ovaj sastanak zaključen.

† Inž. Pavle Horvat

U noći 6 novembra ov. god. umro je u Zagrebu Inž. Pavle Horvat, redovni profesor tehničkog fakulteta u Zagrebu.

Rođen je u Zemunu 1876 godine, gde je svršio Srednju školu i maturirao 1895 godine. Diplomom građevinskog inženjera dobio je u Beču. Prvo mu je službovanje bilo na gradnji železnica u Bosni. Docnije u svom rodnom gradu Zemunu službovao je u Vodnoj zadruzi za isušenje istočnog Srema, a bio je i gradski inženjer. Premda je po struci bio građevinski inženjer mnogo se je bavio geodezijom i kulturno — tehničkim radovima. To ga je i dovelo 1911 godine u Zagreb kao profesora bivše Šumarske akademije, gde je predavao geodeziju i gradnju šumskih saobraćajnih srestava.

Kada je 1919 godine osnovan tehnički fakultet u Zagrebu, on mu je bio prvi profesor geodezije. Istovremeno je postavljen za tehničkog nadzornika komasacionih radova. U vršenju te funkcije, koju je vršio sa apostolskim žarom, uvideo je da je za poslove agrarnih operacija u našoj zemlji, potrebna zasebna vrsta inženjera. Njegovom zaslugom osnovan je 1926 godine Geodetsko — kulturno — tehnički osek pri Tehničkom fakultetu u Zagrebu.

Pokojnik je bio učiteljem geodezije naše mlade generacije geodeta, geodetskih inženjera, građevinskih inženjera i šumarskih inženjera. Oni svi priznaju da prof. Horvat, nije bio samo učitelj nego i otac, a kad su stupili u život i njihov dobar drug.